

22.09.2020

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**22 Eylül 2020
Salı**

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

22 Eylül 2020 Salı

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ YÖNETMELİKLER

- Sabancı Üniversitesi Lisans Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Sabancı Üniversitesi Temel Geliştirme Yılı Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

TEBLİĞLER

- İşkolu Tespit Kararları (No: 2020/96, 97)

KURUL KARARI

- Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunun 10/09/2020 Tarihli ve 9534 Sayılı Kararı

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI

- Anayasa Mahkemesinin 21/7/2020 Tarihli ve 2016/12115 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 22/7/2020 Tarihli ve 2018/15422 Başvuru Numaralı Kararı

Tarımsal girdi fiyatları temmuzda arttı

Tarımsal girdi fiyatları, temmuz ayında geçen yılın aynı ayına göre yüzde 6,74 artış kaydetti.

Türkiye İstatistik Kurumu, temmuz ayına ilişkin Tarım-GFE verilerine göre, endeks temmuzda bir önceki aya göre yüzde 0,61, geçen yılın aralık ayına göre yüzde 3,94 arttı. Yıllık bazda değerlendirildiğinde ise artış yüzde 6,74 olarak açıklandı.

Ana gruplar itibarıyla temmuzda bir önceki aya göre tarımda kullanılan mal ve hizmet endeksi yüzde 0,55, tarımsal yatırıma katkı sağlayan mal ve hizmet endeksi yüzde 0,97 yükseldi. Yıllık bazda tarımda kullanılan mal ve hizmet endeksi yüzde 6,21, tarımsal yatırıma katkı sağlayan mal ve hizmet endeksi de yüzde 10,06 arttı.

Alt gruplar

Yıllık bazda en fazla azalış yüzde 10,51 ile veteriner harcamaları alt grubunda görüldü.

Temmuzda geçen yılın aynı ayına göre azalış gösteren diğer alt gruplar ise yüzde 2,77 ile tarımsal ilaçlar, yüzde 2,66 ile gübre ve toprak geliştiriciler, yüzde 1,06 ile enerji ve yağlar oldu. Bu dönemde en fazla artış yüzde 16,49 ile makine bakım masrafları, yüzde 11,28 ile diğer mal ve hizmetler, yüzde 9,78 ile hayvan yemi alt gruplarında gerçekleşti.

Aylık en fazla azalış yüzde 0,25 ile hayvan yemi alt grubunda kaydedildi.

Bir önceki aya göre azalış gösteren diğer alt grup ise yüzde 0,09 ile gübre ve toprak geliştiriciler oldu. Temmuzda artışın yüksek olduğu alt gruplar ise yüzde 2,70 ile enerji ve yağlar, yüzde 1,15 ile diğer mal ve hizmetler olarak kayıtlara geçti.

Albayrak: Türkiye tarımda büyüme oranıyla ikinci sırayı elde etti

Hazine ve Maliye Bakanı Albayrak, Türkiye'nin, Avrupa ölçeğinde birçok ülkeyi geride bırakarak tarımda sağladığı büyüme oranıyla ikinci sırayı elde ettiğini ifade etti.

Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak, Twitter hesabından Türkiye'nin tarımsal büyümesine ilişkin paylaşımda bulundu.

Bu alanda sağlanan gelişmeye dikkati çeken Albayrak, "Avrupa ölçeğinde birçok ülkeyi geride bırakarak tarımda sağladığımız büyüme oranıyla ikinci sırayı elde ettik. Hedefimiz, dünyada ve Avrupa'da lider ülkeler arasında yer almak." ifadelerini kullandı.

Albayrak, bu başarı için çaba gösteren ve emek veren tüm üreticileri de kutladığını kaydetti.

Bakan Albayrak, paylaşımında, tarımda Avrupa ülkelerinin 2003-2019 dönemine ilişkin ortalama büyüme hızlarına ilişkin bir tabloya da yer verdi. Buna göre, Slovakya yüzde 7,89'luk büyüme hızıyla listenin ilk, Türkiye yüzde 3,03'lük oranla ikinci sırasında yer alıyor. Türkiye'yi yüzde 2,83 ile Norveç izliyor.

Listeye göre, Danimarka, Almanya ve Belçika gibi ülkelerde ise daralma yaşandı.

"Türkiye tarım sektörü BİLGİ'nin sistemiyle akıllanacak"

İstanbul Bilgi Üniversitesi Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi, TABİT Akıllı Tarım Teknolojileri için düşük güç tüketimli akıllı bir algılayıcı ağı sistemi tasarladı. Düşük güç tüketimine sahip ağ, yedekleme özelliğiyle verileri eksiksiz kaydediyor.

Yeni nesil kırsal yaşam modeli şeklinde adlandırılan akıllı tarım uygulamaları bir yandan bitkisel ve hayvansal üretimde verimliliği artırırken, bir yandan da çevresel kalkınmaya katkı sağlıyor.

Bu amaçla yola çıkan İstanbul Bilgi Üniversitesi Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi, TABİT Akıllı Tarım Teknolojileri için düşük güç tüketimli akıllı bir algılayıcı ağı sistemi tasarladı. Yerli ve milli bir sistem olarak kurulan bu ağ, hem düşük güç tüketimine sahip hem de yedekleme özelliğiyle verileri eksiksiz kaydediyor.

Projeyi BİLGİ Elektrik- Elektronik Mühendisliği Bölüm Başkan Yardımcısı Dr. Yiğit Dağhan Gökdel'in yürütücülüğünde, Dr. Baykal Sarioğlu, Dr. Banu Kabakulak, Dr. Mehmet Ayyıldız ve BİLGİ'li öğrenci Çağla Karabulut'tan oluşan bir proje ekibi üstlendi.

"Üretimi kolaylaştırıp, artıracak akıllı bir sistem tasarladık"

Konuyla ilgili açıklama yapan BİLGİ Elektrik- Elektronik Mühendisliği Bölüm Başkan Yardımcısı Dr. Yiğit Dağhan Gökdel, çalışmada öncelikle maliyet ve verimliliğe odaklandıklarını söyledi. Yerli ve milli bir sistem kurarak maliyette, verimlilikte, dayanıklılıkta ve veri depolamada çok daha üst seviyeye gelebilmek için bu iş birliğini yaptıklarını belirten Gökdel, sistemi oluşturduklarını, denemelerin ardından ise 2021 yılı başında uygulamaya geçmesini planladıklarını aktardı.

Her şeyin, özellikle sahadan veri toplayan algılayıcıların bile birbirine bağlı olduğu girift bir sistem tasarladıklarını kaydeden Gökdel, akıllı bir sistem haline getirdiklerini ifade etti.

Sistemin çok düşük bir güç tüketiminin bulunduğunu belirten Gökdel, sistemle ilgili şu bilgileri verdi: "Sistemin en güçlü tarafı yedekli olması ve veri kaybetmemesi. Sistem eline geçen veriye göre otomatik olarak sulamayı başlatabiliyor veya gerektiği durumlarda sera kapısını açabiliyor. Bu nedenle insana gittikçe daha az ihtiyaç kalıyor ve çok daha az hata oluyor. Örneğin Moda semti kadar bir alanın bir kısmında hayvancılık bir kısmında domates ekildiğini düşünelim. Ziraat mühendislerinin alanla ilgili veriler toplamak için tüm bölgeyi dolaşması gerekiyor. Ancak kurduğumuz sistem otomatik olarak tüm verileri ve önerileri size sunuyor. Bu veriler belli periyodik aralıklarla aylar boyunca toplanıp, verilerde örüntüler ve gidişat makine öğrenmesi ile modellenip, hesaplanıyor. Bu sistemle toprağın ve havanın ısısını, nemini, güneş ışığının gelme açısını, rüzgarı, topraktaki asiditeyi vb. bir çok kritik bilgiyi ölçüp, hesaplarımızda göz önünde tutabiliyoruz. Kurduğumuz sistemle veri tabanında toplanan tüm bilgileri bir sonraki yılın toprak, hava bilgisi olarak analiz edebiliyoruz ve önceden çiftçiler ile paylaşabilecek duruma geliyoruz. Bu da tarım ve tarımla uğraşan tüm kişiler için hayati bir önem taşıyor. Çünkü neyi, nerede, nasıl ekeceğinizi önceden bilmek tüm ülkenin verimliliğini artıran bir değer. Kurduğumuz sistemi tüm ülkeye yayabilirsek tarımda arzu ettiğimiz duruma çok daha çabuk ulaşabiliriz."

Akıllı tarımda veri kayıpları ve yedeklemesi çok önemli

TABİT Akıllı Tarım Teknolojileri Ar-Ge Müdürü Orhan Kurt ise TABİT Akıllı Tarım Teknolojileri olarak Türkiye'de 1 milyon 600 bin çiftçiye, uluslararası firmalarla birlikte çözüm ortaklığı hizmeti verdiklerini aktardı. TABİT Akıllı Tarım Teknolojileri olarak hazırladıkları projeler kapsamında çiftçiye, kamu ve özel sektörü aynı çatı altında, ortak gelecek için çalışmaya ve üretmeye çağırdıklarını dile getiren Kurt, 300 dönümlük bir alanda tarımsal üretim ile ilgili akıllı tarım uygulamaları, tarım 4.0 uygulamaları ile makine ve ekipmanlar, sulama sistemleri ile yetiştiricilik uygulamalarını her gün gelen ziyaretçilere sergilediklerini vurguladı. Kampüs alanında düzenli olarak eğitim verdiklerini açıklayan Kurt, "Yeni nesil kırsal yaşam platformunda kamu ve özel sektör kuruluşları çiftçimizle bir araya geliyor. Ortak bir gelecek vizyonu ile hareket ediyor. Teknolojik alt yapımıza dahil olan bu birliktelik üretimde verimliliğin artmasını sağlıyor. Böylece Türkiye'de tarım uluslararası arenada daha bağımsız, daha güçlü

bir oyuncu olarak rekabet etmeye başlıyor. Akademik dünyamız için de doğal bir laboratuvar olan TABİT'in saha çalışmaları tüm süreçlerde kaydedilen ilerlemeleri ve değişimi bilimsel metodlarla kayıt altına alıyoruz; bilgi üretiyoruz. Topladığımız anlık verilerle Türkiye tarım sektörünün geleceği için çalışan üniversitelerimize yeni proje fikirleri için alan ve olanak sağlıyoruz.” dedi.

Kırsalındaki her altı kişiden üçüne doğrudan temas halinde

TABİT Akıllı Tarım Teknolojileri projeleriyle Türkiye kırsalındaki her altı kişiden üçüne doğrudan temas ettikleri bir platform sunduğunu söyleyen Kurt, şöyle devam etti: “Yani 62 milyon dolarlık Türkiye tarım sektörüne etkin bir biçimde ulaşma fırsatını yakalamanın en akıllı yolu bizim çalışmalarımızdan geçiyor. Tarımda sahadan gelen veriler bir çiftçinin kaderini değiştirebilir. Don etkisi, bitki için doğru su ihtiyacının karşılanması, sıcaklık ve nem algoritmasıyla hastalık takibi vb. bahsettiğim sorunlar bir çiftçinin verimini ve karlılığını etkiliyor. Sahada oluşacak veri kayıpları ile bu algoritmalarda hata oluştuğunda tarlasındaki ürün tehlikeye giriyor ve yaptığınız algılayıcı çalışmalarının bir anlamı kalmıyor. Bu yüzden veri kayıpları ve veri yedekleme çok önemli oluyor.”

Dolar zirvede, gözler Merkez'de: GLP faizi yüzde 12'ye çıkar mı?

Merkez Bankası'nın bu haftaki faiz toplantısı öncesinde dolar/TL zirve yürüyüşünü sürdürüyor. Merkez Bankası'nın sıkılaştırma adımları devam ederken analistler TL'deki değer kaybını yavaşlatacak başka hamlelerin de yapılmasını bekliyor...

Küresel piyasalar koronavirüsde ikinci dalga ile kısıtlama endişeleri ve dünyanın dev bankalarına yönelik soruşturma haberleriyle sert çakılırken global anlamda dolar endeksi güçlendi. Avrupa ve ABD'de yüzde 3'ü aşan kayıp yaşayan borsalar özellikle havayolu ve bankacılık şirketlerinin öncülüğünde düştü. Türkiye'de ise Borsa İstanbul'da kayıp Avrupa'ya nazaran sınırlı kalırken bankacılık endeksinde düşüş daha hızlı oldu. Küresel piyasalarda riskten kaçış eğiliminin belirginleştiği ve kritik Merkez Bankası faiz kararının beklendiği haftanın ilk gününde dolar 7.63 lirayı geçerek yeni rekorunu kırdı. Euro/TL ise 8.99 lirayı gördü ve 9 lira seviyesine dayandı.

Türk Lirası'nın günlük değer kaybı yüzde 1'e aşarken birçok gelişmekte olan ülke para birimlerinde de dolara karşı değer kayıpları gözleniyor. Türk Lirası'nda 1 haftalık değer kaybı da yüzde 2'yi gördü. Küresel piyasalardaki bu satış dalgasının birkaç gün daha sürmesini bekleyen analistler zaten kritik olan Merkez Bankası Para Politikası Kurulu toplantısının daha da önemli hale geldiğini vurguladı. Politika faizinde değişiklik beklenmezken Türk Lirası'ndaki değer kaybının Merkez Bankası'nın üzerindeki faiz baskısının arttığına işaret edildi.

GLP faiz oranı yüzde 12'ye çıkarılabilir

Uluslararası yatırım bankaları da yayımladıkları raporda Merkez Bankası'nın politika faizinde bir artış beklemediklerini belirtti. J.P. Morgan, TCMB'nin resmi bir faiz artışından kaçınmaya devam etmesini ve faiz koridorunu fiyat ve finansal istikrar riskleriyle başa çıkmada kullanmasını bekliyor. Kurumun raporunda bu nedenle, yüzde 8,25'lik politika faizinin bu haftaki PPK toplantısında büyük olasılıkla değişmeyeceğini, ancak, TCMB'nin likiditeyi sıkılaştırmak ve gerekirse efektif fonlama faizini artırmak için daha fazla alan sağlamak amacıyla koridorun üst bandını (yüzde 11,25'lik geç likidite penceresi faiz oranı) artırma olasılığının giderek arttığını tahmin etti. J.P. Morgan, bunun anlamlı olması için en az 100 baz puanlık bir artış olması gerektiğini düşünüyor. Kurum, bunun resmi bir faiz artışı kadar etkili olmayacak olsa da, yine de TCMB için biraz nefes alma alanı sağlayabileceğini vurguladı.

Goldman Sachs da Merkez Bankası'nın bu hafta politika faizini sabit tutması ancak faiz koridorunun üst bandını yüzde 11,25'ten yüzde 12'ye çıkarmasını beklediğini açıkladı. Goldman, ekonomi yönetiminin rekabetçi TL söylemlerine de dikkat çekerek TL'deki değer kayıplarının bir ölçüde tolere edilebileceğine de dikkat çekti. Kurum, "Rezervler üzerindeki baskı, politikanın belirgin şekilde sıkılaştırılmaması halinde devam edecek. Yılsununa kadar politika faizinin yüzde 12'ye 2021 ortasına kadar yüzde 14'e yükseltilmesini bekliyoruz" görüşüne yer verdi.

Öte yandan Türkiye'nin beş yıllık kredi iflas takası (CDS) primi ise 500-550 baz puan arasındaki seyrini sürdürüyor. 5 yıllık CDS Moody's not indirimi ardından dalgalanıp yeniden 500 puana doğru düşüşten sonra yeniden yükselişe geçti. CDS primi haftanın ilk işlem günü 557 puan seviyesindeydi.

TL mevduata stopaj ve aktif rasyosu

Merkez Bankası'nın sıkılaştırma adımları devam ederken analistler TL'deki değer kaybını yavaşlatacak başka hamlelerin de yapılmasını bekliyor. Merkez Bankası'nın adımlarını destekleyecek şekilde öncelikle aktif rasyosu uygulamasının daha da gevşetilmesi veya kaldırılmasını öneren analistler TL mevduattaki yüzde 15 stopajın da azaltılması gerektiğini vurguluyor. Yurtiçi yerleşiklerin yoğun dolarizasyonunun önüne geçilebilmesi için de mevduat faizlerinde enflasyonun üzerine çıkılması gerektiği belirtiliyor.

Fonlama maliyeti yüzde 11 yolunda

Merkez Bankası likidite yönetimi kapsamında geleneksel repo ihaleleriyle yaptığı sıkılaştırma adımlarını haftanın ilk işlem günü de sürdürdü. Merkez Bankası geleneksel yöntemle 10 milyar TL fonlama sağladı. İhalede en düşük basit faiz yüzde 11,26, ortalama yüzde 11,29, en yüksek yüzde 11,40 oldu. TCMB geleneksel yöntemli ihalelerde tutarı 17 Ağustos'tan beri 10 milyar TL olarak belirliyor. Buna tek istisna geçen hafta bir kez 5 milyar TL sağlanması olmuştu. TCMB'nin piyasaya sağladığı ağırlıklı ortalama fonlama maliyeti 16 Temmuz'da politika faizinin 90 baz puan altına yani yüzde 7,34'e kadar gerilemişti. Fonlama maliyeti pazartesi itibarıyla yüzde 10,61 seviyesindeydi. Merkez Bankası Para Politikası Kurulu toplantısı olmaksızın fonlama maliyetini yüzde 11,25'e kadar çıkarabiliyor. Sıkılaştırmanın üst sınırında ise geç likidite penceresi faizi belirleyici rol oynuyor. Geçen hafta boyunca yüzde 11,25 seviyesindeki geç likidite penceresi depo ve repo piyasasında GLP kullanım belirginleşti. TCMB, pazartesi günü GLP repo imkanı yoluyla piyasaya 3,85 milyar TL verdi.

Moody's'den '3 soruda Türkiye' analizi

Moody's, liradaki değer kaybı sürerken, yatırımcıların Türkiye'ye ilişkin sıkça sorduğu üç soruyu yanıtladı ve gözlerin yeniden ödemeler dengesi pozisyonuna çevrildiğine dikkat çekti.

Türkiye'nin kredi notunu 11 Eylül tarihinde B2 seviyesine indirip, görünümünü negatif olarak tutan uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Moody's, yatırımcıların Türkiye'nin kredi risklerine ilişkin sıkça sorduğu bazı soruları yanıtladığı bir analiz yayınladı. "Liradaki baskılar nedeniyle kredi risklerine ilişkin Sıkça Sorulan Sorular" özel ülke notunda Moody's lirada devam eden değer kaybı, sermaye çıkışlarının sürmesi ve merkez bankası döviz rezervlerindeki erime nedeniyle yatırımcıların odağının tekrar Türkiye'nin ödemeler dengesi pozisyonuna odaklandığına dikkat çekti. İşte o üç soru ve Moody's'in bu sorulara verdiği yanıtlar şöyle:

Türkiye'nin dış pozisyonu neden risk haline geldi?

Hükümet muhtemel bir ödemeler dengesi krizini bertaraf edebilmesi için kullanabileceği tamponların neredeyse tamamını tüketti. Döviz rezervleri şu anda 20 yılın en düşük düzeyinde ve merkez bankasının (TCMB) döviz swap pozisyonları yıl başından bu yana neredeyse iki katına çıktı. Müdahalelere rağmen, Türk Lirası dolar karşısında bu yıl yüzde 25'e yakın değer kaybetti. Bunun sonucunda ani ekonomik düzeltme ve hükümetin

bütçesinde bozulmaya yol açabilecek bir ödemeler dengesi krizi ihtimali kayda değer oranda arttı.

Bu durum hükümetin şu anda kullanabileceği politika seçeneklerini daralttı mı?

Türk lirasında ciddi bir değer kaybı yaşanması ilk kez görülen bir durum değil, ancak sınırlı döviz rezervi ve stres altında bir ekonomi, daha agresif politika adımları atılmadıkça para birimi üzerindeki baskıların gevşemesinin çok muhtemel olmadığı anlamına geliyor. Öte yandan, ülkenin kurumları bu zorluklarla başa çıkmak konusunda isteksiz veya yapacak durumda değil gibi görünüyor. Hükümet kredi büyümesine öncelik vermeye devam ediyor ve TCMB üzerindeki siyasi baskılar reel faizlerin hedeflerin üzerinde seyreden enflasyona rağmen negatifte kalacağı anlamına geliyor. Bu yıl döviz piyasasına yapılan müdahalenin ölçeği lirayı serbest kur rejiminde hareket eden bir para olarak görmeyi zorlaştırıyor. Bunun sonucunda da ciddi bir ekonomik ve mali bozulmaya neden olacak ani bir kur değişimi olasılığı kayda değer oranda artıyor.

Sağlıklı bir mali pozisyon kredi risklerini bertaraf edemez mi? .

Geçmiş dönemlerde kamu bütçesi Türkiye'nin yapısal dış kırılganlıklarından kaynaklanan kredi baskılarını hafifletebilmişti. Ancak faiz dışı açığın ve liradaki değer kaybının hükümetin borç yükünü gelecek yıl GSYH'nin neredeyse yüzde 42'sine çıkarmasını bekliyoruz. Dahası, yüksek döviz ve serbest kur borçlanmasıdaki artış, ülkenin kırılganlığını artırarak yatırımcı güveninde kaymalara neden oluyor. Şarta bağlı yükümlülüklerin çok büyük ihtimalle kamu bütçesine yük oluşturabilecek olması ülkenin kredi profilini daha da zayıflatıyor.

Danıştaydan küçük işletmeye vergi avantajı sağlayan karar

Danıştay, gözleme ve tost satan kadının, gerçek usul yerine, daha avantajlı olan basit usulde vergi mükellefi olması gerektiğine hükmetti.

Danıştay, gözleme ve tost satan kadının, dükkanındaki malzemeleri ve koşullarını da göz önüne alarak gerçek usul yerine, daha avantajlı olan basit usulde vergi mükellefi olması gerektiğine hükmetti.

Dava dosyasına göre, Gaziantep'in Şehitkamil ilçesinde açtığı dükkanda gözleme, sıkma, ev ekmeği ve tost satan Fatma Vuraldoğan, basit usulde vergi mükellefi olma talebiyle Gaziantep Vergi Dairesi Başkanlığına başvurdu.

Ancak daire görevlileri, dükkan sahibi Vuraldoğan'ın talebinin, 1 Nisan 1995 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Bakanlar Kurulu kararı ile 183 Seri Nolu Gelir Vergisi Genel Tebliğine uymadığını, dükkanın "lokanta ve benzeri işletme" olduğunu savunarak, kadını gerçek usulde vergi mükellefi olarak kaydetti.

Bunun üzerine iş yeri sahibi kadın, avukatı Kemal Vuraldoğan aracılığıyla Danıştay'da dava açtı. Dava dilekçesinde "gözleme, sıkma ve ev ekmeği imali ve satımı"nın Bakanlar Kurulu kararının ekindeki "Lokanta ve benzeri hizmet işletmeleri" maddesi kapsamında değerlendirilemeyeceği ve esnaf kadının basit usulde vergi mükellefi olması gerektiği savunuldu.

Vergi dairesi görevlilerinin yaptığı yoklamada dükkanda 50 liralık gözleme malzemesi bulunduğu, dükkanın aylık kirasının 400 lira olduğu bildirilen dilekçede, dükkandaki yiyecek çeşidinin de çok sınırlı olduğu belirtildi.

Gerçek usulde vergi mükellefi kaydedilmesi nedeniyle davacının ayda 100 lira stopaj, 50 lira kadar KDV, 100 lira muhasebeci ücreti ödediği, muhtasar beyannamesi verdiği, ayrıca yazar kasa aldığı aktarılan dilekçede, basit usulde vergilendirilmesi halinde kira stopajından sorumlu olmayacağı, yılda bir defa beyanname vereceği, bir kere muhasebeci ücreti ödeyeceği ve yazar kasa yükümlülüğünün kalkacağı anlatıldı.

Dilekçede, bu ek mali yükümlülüklerin, aylık kar hedefi 1000-1300 lira olan davacı için zarara yol açtığı kaydedildi.

Dava dilekçesinde ayrıca vergi dairesinin kararına gerekçe gösterdiği, kimlerin basit usulde vergi mükellefi olabileceğini düzenleyen 1 Nisan 1995 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Bakanlar Kurulu kararının ekindeki bazı bölümlerin iptali de talep edildi.

Danıştay esnaf kadının lehine karar verdi

Danıştay 14. Dairesi, davacının talebini kabul ederek, Fatma Vuraldoğan'ın gerçek usulde vergi mükellefi kaydına ilişkin işlemin iptaline karar verdi. Oy çokluğuyla alınan kararda şöyle denildi:

"İş yerinde yapılan yoklamada gözleme, sıkma, ev ekmeği imalı ve satımı yapıldığının ve 50 lira tutarında gözleme malzemesi bulunduğu tespit edildiği, davacının lokanta ve benzeri işletme sahibi olduğundan bahisle de gerçek usulde mükellef kaydının açıldığı anlaşılmaktadır. Olayda, davacının işletmesinin 'lokanta ve benzeri işletmeler' vasfında değerlendirilemeyeceğinin açık olması ve idarenin açıklayıcı düzenleyici işlemlerinde de söz konusu faaliyeti belirtmemiş olması karşısında, davacı hakkında tesis edilen gerçek usulde mükellefiyet işleminde hukuka uyarlık görülmemiştir."

Mevzuata ilişkin istem reddedildi

Bununla birlikte daire, 1995'te yürürlüğe giren 95/6430 sayılı Bakanlar Kurulu kararının ekinin 1'inci maddesindeki "Büyükşehir belediyesi olan illerin" ibaresi ve (e) bendindeki "ve benzeri hizmet işletmelerini" ibaresinin iptali talebini ise reddetti.

Ret kararında, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 51'inci maddesinde Bakanlar Kuruluna (yürürlükteki haliyle Cumhurbaşkanı'na) yöreler itibarıyla gerekli görülenlerin gerçek usulde vergilendirilmesi konusunda takdir yetkisi verdiği kaydedildi ve kanundan aldığı yetkiyle Bakanlar Kurulunca yapılan düzenleyici işlemin hukuka aykırı olmadığı bildirildi.

Davacının, düzenlemedeki "ve benzeri hizmet işletmelerini" ibaresiyle "belirsiz bir alan bırakıldığını" savunduğuna yer verilen kararda, idarenin bir çerçeve sektör alanı çizdiği, genel geçer koşullarda bu sektörlerin belirliliğinin açık olduğu, oluşabilecek muğlaklığı vergi idaresinin başka düzenleyici işlemlerle giderdiğine işaret edildi.

Kararda, verginin hukukiliği açısından idareye tanınmış takdir yetkisinin usulüne uygun olarak kullanıldığı belirtilerek, mevzuata ilişkin işlemler yönünden davanın reddine karar verildiği ifade edildi.

İşsizlik beklentisi endeks dışı

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tüketici güven endeksi hesaplama yönteminde değişikliğe gittiğini duyurdu. Yapılan güncelleme sonrası işsiz sayısı beklentisi tüketici güven endeksinden çıkarıldı.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tüketici güven endeksi hesabını değiştirdiğini açıkladı. TÜİK, güven endeksini belirlerken hesaplamaya dahil ettiği “Gelecek 12 aylık dönemde hanenin maddi durum beklentisi, Gelecek 12 aylık dönemde genel ekonomik durum beklentisi, Gelecek 12 aylık dönemde işsiz sayısı beklentisi, Gelecek 12 aylık dönemde tasarruf etme ihtimali” göstergelerini değiştirdi. Bundan sonra TÜİK, güven endeksi hesabına işsiz sayısı beklentisi ile tasarruf etme ihtimali beklentisini dahil etmeyecek. Bunun yerine “Geçen 12 aylık döneme göre mevcut dönemde hanenin maddi durumu, Gelecek 12 aylık dönemde hanenin maddi durum beklentisi, Gelecek 12 aylık dönemde genel ekonomik durum beklentisi, Gelecek 12 aylık dönemde dayanıklı tüketim mallarına harcama yapma düşüncesi” verilerini alacak. Böylece işsiz sayısı beklentisi artık tüketici güven endeksine yansımamış olacak.

Avrupa Komisyonu tavsiyesiyle yapıldı

TÜİK’ten yapılan açıklamada Avrupa Komisyonu Ekonomik ve Finansal İşler Genel Müdürlüğü (DG ECFIN) tarafından 2018 yılında tüketicilerin değerlendirme ve beklentilerini daha iyi ölçmek, düşüncelerini daha iyi yansıtmak ve endeksin kalitesini artırmak amacı ile çalışmalar yapıldığı belirtilerek “Bu çerçevede, oluşturulan yeni tüketici güven endeksi hesaplamalarına 12 aylık dönem için “işsiz sayısı beklentisi” ve “tasarruf etme ihtimali” endeksleri dahil edilmezken, diğer iki alt endeks hesaplamalarda yer aldı” denildi.

Açıklamada bu kapsamda, Ocak 2019 tarihinden itibaren DG ECFIN tarafından tüketici güven endeksi yeni alt endeksler kullanılarak hesaplanmaya başlanacağı belirtildi. Açıklamada “Avrupa Komisyonu Ekonomik ve Finansal İşler Genel Müdürlüğü’nün tavsiyeleri doğrultusunda ve endeksin uluslararası karşılaştırılabilirliğini sağlamak amacıyla Tüketici Güven Endeksi’nin hesaplama yöntemi güncellendi. Güncellenen endeks serileri bugün yayımlanacak. Eski yöntemle hesaplanan endeksler de haber bülteni tablolarında yayımlanmaya devam edecek” denildi.

65 yaş üstüne kısmi kısıtlama sinyali

Cumhurbaşkanı Erdoğan, il bazında 65 yaş ve üstü vatandaşların ulaşım saatlerinde sınırlama yapılabileceğini açıkladı.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, kabine toplantısının ardından açıklamalarda bulundu.

Erdoğan'ın açıklamalarından öne çıkanlar şu şekilde:

Virüs taşıdığını bildiği halde, evde karantinada kalmak yerine sokağa çıkan işe giden herkes hem yasal olarak suç işlemekte hem de büyük bir vebal altına girmektedir.

Koronavirüs salgını tüm dünyada tesirini artırarak hissettiriyor. Avrupa bölgesinde salgın yeniden tırmanışa geçmiştir. Türkiye salgınla mücadelesini tüm imkanlarıyla kararlılıkla sürdürüyor.

Türkiye salgının başından beri tedbirler ve hastalara verilen hizmetler bakımından küresel çapta örnek gösterilen ülkeler arasında yer aldı.

65 yaş üstüne kısıtlama sinyali

Salgın için kesilen cezaların, kamu işlemleri öncesinde ödenmesi gerekecek

Kafe ve restoranların denetimi sıklaştırılacaktır. İzolasyonda olan kişilerin kurallara uyup uymadıkları daha yakından takip edilecektir.

İl bazında 65 yaş üstü vatandaşlarımızın ulaşım saatlerinde sınırlama yapılabilecektir.

Maske ve mekan denetimlerinde uygulanan cezaların bazı kamu kurumlarında yapılacak işlemler öncesi ödenmiş olması mecburi hale getirilecek.

Aşı çalışmaları

8 aşı geliştirme çalışmasından 2'sinde hayvan deneyleri başarıyla tamamlandı. Yılın ilk aylarında hizmete sunmayı planlıyoruz

COVID-19 hastalığıyla mücadelede yeni bir safhaya geçtik. Elde edilen tecrübeye ve katedilen mesafeye göre yeni stratejiler geliştiriyoruz.

Ekonomimiz, ikinci çeyrekteki kısmi küçülmenin ardından üçüncü çeyrek için çok güçlü yükseliş mesajları veriyor.

Doğu Akdeniz'deki gelişmeler

Doğu Akdeniz'de Türkiye'yi yok sayıp ısrarla kendi tezlerini, haritalarını kabul ettirmeye çalışanlar diplomasi masasına yaklaşmaya başladı.

Büyük ve güçlü Türkiye'nin ayak sesleri daha yüksek tonda duyulmaya başladıkça ülkemize müstemleke gözüyle bakanların telaşları da artıyor.

Bu millet kükremiş bir sel gibi zincirlerini kırmış, önüne çekilen setleri çiğnemiş, dağları aşmış, enginleri kucaklamış şekilde hedeflerine doğru yürümektedir. Her kim bu yürüyüşte yanımızda olursa yol arkadaşlığımızı yaparsa gerektiğinde ekmeğimizi bölüşeceğimiz, yoluna canımızı ortaya koyacağımız dostumuzdur, kardeşimizdir. Buna karşılık bize pusu kuran, husumet sergileyen hele hele saldıran hiç kimseyi de unutmayacağımızın bilinmesini isterim.

Pek çok insani krizde riyakarlığını, çıkarıcılığını ispat eden ülkelerin dünyaya hak ve adalet dağıtamayacağını bir kez daha tekrar ediyoruz.

Birleşmiş Milletler, salgın sürecinde bir kez daha sınıfta kaldı. Salgının varlığını dahi ancak haftalar sonra kabul eden Birleşmiş Milletler, salgınla mücadele için gereken tedbirlerin alınması, ihtiyaçların karşılanması konusunda da hiçbir varlık ortaya koymadı.

Sırf Türkiye'ye olan husumetlerinden dolayı bölgemizin ve dünyanın dengelerini alt üst etmeye kalkanlar kendi sonlarını elleriyle hazırlıyor.

Gerilimden ve husumetten beslenen bir avuç muhterisin, siyasi ve ekonomik kazanç için ülkelerini felakete sürüklemelerini istemeyiz.

Biz kimsenin hakkına, hukukuna, onuruna el uzatmıyoruz. Sadece kendi hakkımıza, hukukumuza, kazanımlarımıza saygı gösterilmesini istiyoruz.

“ABD seçim sonucu ikili ticareti etkilemez”

Türk ve Amerikalı iş insanları, ABD’deki seçim sonuçlarının ikili ticareti etkilemeyeceği görüşünde. TAİK ile ABD-Türkiye İş Konseyi tarafından düzenlenen 38’inci Türk-Amerikan Konferansı Türk ve Amerikan iş dünyası ve devlet temsilcilerinin katılımlarıyla başladı.

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) Türkiye-ABD İş Konseyi (TAİK) ile ABD Ticaret Odası’na bağlı ABD-Türkiye İş Konseyi (USTBC) tarafından düzenlenen 38’inci Türk-Amerikan Konferansı (ATC) Türk ve Amerikan iş dünyası ve devlet temsilcilerinin katılımlarıyla başladı. Her yıl Nisan ayında Washington’da gerçekleştirilen konferans pandemi dolayısıyla 21-24 Eylül tarihlerinde online olarak gerçekleştiriliyor.

Her yıl iki ülkenin iş dünyası adına önemli gündemlerin konuşulduğu konferans Amerikan Ticaret Odası Türkiye ve Ortadoğu’dan Sorumlu Kıdemli Başkan Yardımcısı Khush Choksy, TAİK Başkanı Mehmet Ali Yalçındağ ve USTBC Başkanı ve Cargill CEO’su David Mac Lennan’ın açılış konuşmalarıyla başladı.

Atlantik'in iki yakası

Yalçındağ konuşmasında Türkiye'nin en eski iş konseyi olan ATC'nin 1985'ten beri Atlantik'in her iki yakasındaki iş dünyası için fırsatlar yaratma vizyonu ile çalıştığına dikkat çekti. Türkiye ve ABD'nin yakın bir işbirliği içinde çalışmasından tüm dünyanın fayda sağlayacağını söyleyen Yalçındağ, "Bunu başarmanın en iyi yolu ekonomik ilişkimizi güçlendirmektir. Bu nedenle sloganımız iş diplomasisidir" dedi.

İki ülke arasında dijital ekonomi, sağlık, savunma, havacılık, enerji gibi alanlardaki işbirliklerine dikkat çeken MacLennan ise 1960'ta başlayan tarım ürünleri ticaretine değindi. İstanbul'u tüm Türkiye ve 16 ülkeye ihracat için merkez olarak seçtiklerini söyleyen Cargill'in Türkiye'deki ikinci büyük mısır üreticisi olarak ekonomiye yaptığı katkıya vurgu yaptı.

Konferansın ilk günü ABD Ticaret Odası Başkan Yardımcısı Myron Brilliant, USTBC Onursal Başkanı General James L. Jones ve DEİK Başkanı Nail Olpak'ın yer aldığı oturumla devam etti. İki ülke arasındaki diyalogun sürmesinin önemine dikkat çekilen oturumda ABD seçim sonuçları ne olursa olsun ticaret ilişkilerinin süreceği belirtildi.

Türkiye'den ithalat yapmak lojistik açıdan çok verimli

DEİK Başkanı Nail Olpak her iki ülkenin iş dünyasının önemli gündem maddeleriyle ilgili şu konulara dikkat çekti: "Tüm dünya ve ABD çeşitli endüstrilerde tedarik zincirlerini yeniden yapılandırmaya çalışıyor. Çünkü pandemi işletmeleri, tek bir ülkeye güvenmenin riskleri ve zorluklarıyla yüzleşmeye zorladı. Çin'in her zaman rekabet avantajlarından biri olan işgücü maliyeti arttı. Amerika'da ve dünyada birçok firmanın alternatifler aradığını ve Türkiye'nin de bu role adım atmaya hazır olduğunu biliyoruz. Bunun nedeni, halihazırda güçlü bir üretim tabanı olması ve yüksek kaliteli ürünler konusundaki itibarı. Doğu ile batı arasındaki geçit olarak coğrafi olarak da çekiciyiz. Örneğin ABD'nin doğu kıyısındaki şirketler için Türkiye'den ithalat yapmak lojistik açıdan çok daha verimli. Türkiye'deki birçok endüstri ve şirket, kendilerini mevcut tedarik zincirlerine güçlü alternatifler olarak pazarlamak istiyor."

Dışışleri Bakanlığı: AB taraflı tutumundan vazgeçmeli

Dışışleri Bakanlığından yapılan açıklamada, "Libya bağlamında bir denizcilik şirketimizin de yaptırım listesine alınmasının bizim nazarımızda hiçbir değeri yok." ifadeleri kullanıldı.

Dışışleri Bakanlığı, Avrupa Birliği (AB) Dış İlişkiler Konseyi toplantısının ardından Libya bağlamında bir Türk denizcilik şirketinin yaptırım listesine alınmasına "Bizim nazarımızda hiçbir değeri yok" ifadeleriyle tepki gösterdi.

Bakanlık, AB Dış İlişkiler Konseyi Toplantısı sonucunda Libya bağlamında bir Türk denizcilik şirketinin yaptırım listesine alınması hakkında açıklama yayımladı.

Açıklamada, "AB Dış İlişkiler Konseyinin bugünkü toplantısı sonucunda Libya bağlamında bir denizcilik şirketimizin de yaptırım listesine alınmasının bizim nazarımızda hiçbir değeri yoktur." ifadelerine yer verildi.

AB'nin İrini Operasyonu'nun, Libya'nın doğusundaki gayrimeşru silahlı glerin lideri Halife Hafter'i ödüllendirirken, Birleşmiş Milletler (BM) tarafından tanınan Libya hkmetini ise cezalandırdığı vurgulanan açıklamada, şunlar kaydedildi:

"Ülkemizin meşru hükümete yaptığı yardımlar ambargo ihlali olarak nitelenirken, BAE başta olmak üzere darbeci Hafter'e BMGK kararları hilafına karadan ve havadan silah gönderen ülke ve şirketlerin görmezden gelinmesi AB'nin taraflı tutumunun açık bir göstergesidir."

Açıklamada, bu tutumuyla AB'nin, uluslararası meşruiyetten yana bir tavır takınmak yerine, saldırganı mükafatlandıran İrini Harekatı'yla ortaya koyduğu çifte standartlı tutumunu sürdürmekte ısrar ettiği görüldüğü belirtildi.

Doğu Akdeniz'de tansiyonun düşürülmesi için gayret gösterilen bir zamanda böyle yanlış bir kararın alınmasının "son derece talihsiz" olduğu vurgulanan açıklamada, "AB bölgede güvenlik ve istikrar istiyorsa bu taraflı tutumundan vazgeçmeli, Türkiye ile istişare ve iş birliği içinde hareket etmelidir." ifadeleri kullanıldı.

Brüksel'de dün yapılan AB Dış İlişkiler Konseyinin ardından düzenlenen basın toplantısında, AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Josep Borrell, BM'nin Libya silah ambargosunu ihlal ettiği iddiasıyla Türkiye, Ürdün ve Kazakistan'dan üç şirkete ve insan haklarını ihlal ettiği için de Libya vatandaşı iki kişiye yaptırım kararı aldığını açıklamıştı.

İşçinin 43.4 milyar TL'si nereye harcandı?

CHP Adana Milletvekili Orhan Sümer, TBMM'ye verdiği soru önergesinde İşsizlik Sigortası Fonu'ndan bu yıl işsizlere sadece 6.6 milyar lira verildiğini belirterek, "Fondan toplam 50 milyar lira harcandıysa paranın kalanı nerede?" diye sordu.

CHP Adana Milletvekili Orhan Sümer, 2020 yılında İşsizlik Fonu'ndan 50 milyar TL'nin harcandığını ancak bunun sadece 6.6 milyar TL'sinin işsiz kalanlara verildiğini belirterek, "43.4 milyar nereye harcandı?" diye sordu.

Sümer, İşsizlik Sigortası Fonu'nda biriken paranın nereye harcandığına ilişkin iddiaları kamuoyunun ve TBMM'nin gündemine taşıdı. Sümer yaptığı yazılı açıklamada, işsizlik sigortasının işsizlik, istihdam ve gelir kaybı gibi durumlarda gelir desteği sağlayan bir mekanizma olduğunu belirterek, "Aynı zamanda en önemli sigorta kollarından ve Türkiye gibi bir ülkede de çalışanların en önemli güvencelerinden biri" dedi. Buna karşın fonda biriken paranın amacına uygun olarak harcanmadığına dikkat çeken Sümer, şöyle devam etti:

Orhan Sümer

“Fonun toplam varlığı 2019 yılı sonunda 132 milyar TL'ydi. Bu yılın ilk 8 ayında fonun 26 milyar TL yeni geliri oldu. Hiç harcama yapılmıyaydı fonda 158 milyar TL olması gerekirdi.

Ancak eylül ayı itibarıyla fonun varlığı 109 milyar TL'ye indi. Yaklaşık 50 milyar TL harcanmış oldu. Bunun sadece 6.6 milyarı işsiz kalanlara verildi. Gerisi de devlet bütçesinden yapılması gereken teşvik ve benzeri ödemelere gitti. İşsiz kalanlar için kullanılması gereken 43.4 milyar nereye harlandı? Fonda biriken paranın, getirisi için de doğru değerlendirilmesi gerekir.”

SELÇUK'A SORULAR

Sümer, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı Zehra Zümrüt Selçuk'un yanıtlaması istemiyle şu soruları sordu:

- Ülkemizde ilk Covid-19 vakasının görüldüğü 11 Mart tarihinde İşsizlik Sigortası Fonu'nun varlığı ne kadardı?
- Önergenin yanıtladığı tarihte fonda biriken miktar ne kadar olmuştur?
- 11 Mart 2020 tarihinden bu yana işsiz kalan kaç kişi bu fondan yararlanmıştır?
- Fonda biriken para hangi yatırım araçlarıyla değerlendirilmektedir?

İlk 8 ayda 158 milyar TL olması gereken İşsizlik Sigortası Fonu'nun varlığı, eylül ayı itibarıyla 109 milyar TL'ye indi.

Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın'dan Mısır ve İsrail'le iş birliği sinyali

Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın'ın, Doğu Akdeniz'de gerilim yaşadığımız Yunanistan'la ilgili olarak, "İstikşafi görüşmeler tekrar başlayabilir" açıklamasının ardından ilişkilerimizin bozuk olduğu iki ülkeyle daha işbirliği sinyali geldi. Kalın, "İsrail ve Mısır'la bazı siyasi ihtilaflarımız var. Bunlar enerji konusunda iş birliği yapmanın önüne engel olmak zorunda değil" dedi.

Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın, Doğu Akdeniz'deki enerji kaynaklı ortaya çıkan gerilime ilişkin dikkat çekici açıklamalarda bulundu. Bölgeye kıyısı bulunan bazı ülkelerle yaşanan siyasi ihtilafa dikkat çeken İbrahim Kalın, "Kıyıdaş ülkelerin katılımıyla, adil ve paylaşımcı bir enerji platformu konferansı, toplantısı ya da süreci başlatılmasına biz olumlu bakıyoruz" dedi.

Yunanistan'ı işaret ederek "Şu anda geldiğimiz noktada iklim, bu görüşmelerin başlamasına çok daha müsait hale gelmiş durumda. Yakın bir vadede bununla ilgili görüşmelerimiz devam ediyor, istikşafi (*keşif ve tahkik etmeye yönelik*) görüşmeler tekrar başlayabilir" ifadelerini kullanan Kalın, ilişkilerimizin sekteye uğradığı Mısır ve İsrail'le ilgili ise şunları söyledi:

İHTİLAFLARIMIZ OLABİLİR

* Evet, şu anda İsrail ve Mısır'la bazı siyasi görüş ayrılıklarımız var, ihtilaflarımız var. Bunlar enerji konusunda iş birliği yapmanın önüne illa da bir engel olmak zorunda değil. Çünkü hepimiz son tahlilde bu coğrafyanın bir parçasıyız, coğrafyayı değiştiremeyeceğimize göre bu gerçekler ışığında hareket etmemiz gerekir. O yüzden de son dönemde daha sık dile getirilen

bütün Akdeniz'e kıyıdaş ülkelerin katılımıyla, adil ve paylaşımcı bir enerji platformu konferansı, toplantısı ya da süreci başlatılmasına biz olumlu bakıyoruz.

KRİTİK GÖRÜŞME BUGÜN

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, bugün Almanya Başbakanı Angela Merkel ve AB Konseyi Başkanı Charles Michel'le görüşecek. Videokonferansla gerçekleştirilecek görüşmede Türkiye-AB ilişkileri gündeme gelecek. Görüşmede ayrıca Doğu Akdeniz'deki gerilim de masaya yatırılacak.

ZENGİNLİK VARSA PAYLAŞILABİLİR

* Cumhurbaşkanımız da zaten bunu muhataplarına ilettiler, ifade etti. Hem AB Başkanı'na hem Sayın Merkel'e, muhtemelen önümüzdeki hafta yapılacak görüşmelerde de bu konu tekrar gündeme gelecek. Biz buna olumlu bakıyoruz. Çünkü ihtilaflı alan, bölge diye tarif edilen yerlerde de bir zenginlik varsa bunlar paylaşılabilir. Bunların mekanizmaları, modaliteleri geliştirilebilir, çalışılabilir. Bu zor ve imkansız bir şey değil. Dolayısıyla Doğu Akdeniz'deki enerji kaynaklarını bütün ülkelerin faydasına olacak bir kaynağa, bir değere dönüştürebiliriz.

Ali Ekber YILDIRIM

22 Eylül 2020

Gurbetçi fındığı sattı üretici depoya attı

Tarım piyasalarında çok farklı bir sezon yaşanıyor. Birçok tarım ürünü yatırım aracı oldu. Ürünü çiftçiden satın alanlar lisanslı depo veya normal depolara koyup bekliyor. Neyi bekliyor? Fiyatın artmasını.

Koronavirüs (COVID-19) sürecinin daha ne kadar devam edeceği bilinemediği için tarım ve gıda ürünlerine artan talebin fiyatları yükselteceği beklentisi hakim. Buğday, yağlı tohumlar ve diğer birçok üründe bu beklenti nedeniyle fiyatlar yükseliyor.

Fındıkta da fiyatın artacağını bekleyen üretici elindeki ürünü satmıyor. Yıllarca ziraat odaları, diğer sivil toplum örgütleri üreticiye "fındığınızı pazara indirmeyin, bekletin" diye afişler bastırır köy kahvehanelerine asardı. Fındığı her kes aynı anda pazara getirmesin diye adeta yalvarırdı. Üretici dinlemezdi. İhtiyacı veya borcu olduğu için fındığı erkenden satardı. Bu nedenle hasat döneminde fiyat yüksek olur, Ekim ayından sonra yükselmeye başlardı. Bu sene böyle bir çağrı olmadığı halde üretici fındığı pazara indirmede. Sadece gurbetçiler fındığı satıp gitti.

Neden böyle bir süreç yaşanıyor?

Bu süreci daha iyi anlayabilmek için öncelikle sezonun kısa bir değerlendirmesini yapalım.

Rekolte söylendiği gibi yüksek değil mi?

Sezon öncesi ülke gündemini de etkileyecek rekolte tartışması yaşandı. Türkiye İstatistik Kurumu, 2020 Bitkisel Üretim ilk tahmininde 2019 fındık rekoltesinin 776 bin ton olduğunu, bu yılki rekoltenin geçen yıla göre yüzde 22.7 oranında düşüşle 600 bin ton olacağını açıkladı.

Karadeniz Fındık ve Mamulleri İhracatçıları Birliği ise çiçek sayımına dayalı olarak yaptığı ilk tahminde 2020 fındık rekoltesinin 613 bin ton olacağını ilan etti.

Uluslararası Sert Kabuklu ve Kuru Meyveler Konseyi (INC), Türkiye'nin fındık rekoltesini 620 bin ton olarak açıkladı.

Birbirine yakın bu tahminler piyasada benimsenmişken, Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli Ordu'da katıldığı toplantıda fındık rekoltesini 665 bin ton olduğunu söyledi. Bakan

Pakdemirli'nin açıklaması fındık piyasası bir yana siyasette bile deprem etkisi yarattı. Milliyetçi Hareket Partisi Ordu Milletvekili Cemal Enginyurt Bakan Pakdemirli'nin açıkladığı rekolte tahminine sert tepki gösterince partisinden ihraç edildi. Bu gelişmeler yaşanırken röportaj yaptığımız Pakdemirli, kendisine haksızlık yapıldığını, geçen sene rekolte yüksek diye açıklamama cüreti gösterdiğini söyledi ve rekoltenin 665 bin ton olduğunda ısrar etti.

Karadeniz Fındık ve Mamulleri İhracatçıları Birliği, bu süreçte aceleyle yeni bir tahminle fındık rekoltesinin 670 bin 285 bin ton olacağını duyurdu.

Pazara yeterli fındık gelmeyince akla şu soru geliyor; fındık rekoltesi açıklanandan daha mı düşük?

Fiyatın artması bekleniyor

Rekolte tartışmaları sürerken 27 Temmuz'da Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Toprak Mahsulleri Ofisi'nin fındık alım fiyatlarını açıkladı. Giresun kalite kabuklu fındık fiyatı geçen yıl kilo başına 17 liraydı, 22.5 lira açıklandı. Levant fındık 16.5 liraydı, 22 lira oldu ve sivri fındık da 15.5 liraydı 21 lira olarak açıklandı.

Yaklaşık yüzde 40 artış olunca fiyatlara çok fazla itiraz olmadı. Muhalefet fiyatın en az 25 lira olmasını istedi. Desteklerle birlikte 25 liraya yaklaştı.

Hasat başladı. Genel beklenti, fındığın kısa sürede pazara ineceği yönündeydi. Fakat öyle olmadı. İstanbul, İzmir ve diğer büyük kentlerden gelen gurbetçiler fındığını toplayıp sattı gitti. Yerleşik olan üreticiler fındığını hasat etti ama pazara indirmede. Fındığı çuvallara doldurup depoya attı.

Ziraat odalarının yılarca çiftçiye "fındığınızı pazara indirmeyin" diye çağrılarda bulunurken, fındığı pazara indiren çiftçi bu yıl neden fındığı pazara indirmiyor?

"Herkes aynı anda fındığı satarsa fiyat düşer" uyarılarına kulak asmayan üretici bu yıl mı uyandı?

Üretici ihtiyaçlarını karşılamak, borçlarını ödemek için fındığını satardı. Bu sene ihtiyacı ve borcu yok mu?

Üretici fındığını neden satmıyor?

Hem üreticiyi hem de alıcıyı yakından tanıyan, fındık piyasasını en iyi izleyenlerden biri olan Fındık Komisyoncusu Osman Çakmak ile fındığın pazara indirilmemesinin nedenlerini konuştuk. Öne çıkan başlıca nedenleri şöyle sıralayabiliriz:

Koronavirüsün fındık piyasasına etkileri

1- İhraç ürünü olan fındıkta, üretici eskisi gibi sadece içerdeki fiyata veya Türk Lirası cinsinden verilen fiyata bakmıyor. Döviz yakından takip ediyor. Döviz fiyatıyla karşılaştırıyor.

Euro veya dolar cinsinden de fiyatlara bakıldığında içerdeki fiyatın düşük olduğunu görüyor. Bu nedenle üretici fiyatın artacağını bekliyor ve fındığını satmıyor.

2- Rekolte tahmin edildiği gibi yüksek değil. Yani üreticinin elinde çok fazla fındık olmadığı için pazara indirmiyor olabilir.

3- Önceki yıllarda okul masrafı, düğün masrafı ve borçlarını ödemek için üretici eylül ayında fındık satardı. Koronavirüs nedeniyle okullar açılmadı. Düğünler eskisi gibi yapılamadı. Bazıları ertelendi. Bu nedenle üreticinin paraya olan ihtiyacı azaldı. Daha az fındık satarak ihtiyacını karşılayabiliyor.

4- Koronavirüs nedeniyle üreticinin harcamaları azaldı. Fındığı satması için bir neden yok. Fındığı satıp Türk Lirası'na çevirdiğinde elindeki paranın değerinin her geçen gün düşeceğini, fındığın ise depoda bekledikçe değerleneceğini düşünüyor olabilir.

5- Türkiye'de yeterli miktarda fındık piyasaya inmeyince alıcılar İtalya, Gürcistan ve diğer ülkelerdeki fındığa yöneldi. Aslında İtalya'daki fındık Türkiye'den daha pahalıya satılıyor. Fakat üretim az olduğu için ve Türkiye'de üreticinin nasıl olsa çözülüp fındık satacağı beklentisiyle önce oradan alım yapılıyor.

6- Yurtiçinde büyük alıcılara fındık temin eden, fındık satanlar, piyasaya ürün gelmeyince taahhütlerini yerine getiremiyor. Büyük zarara uğruyor. Büyük alıcılar değil orta kademede al-sat yapanlar sıkıntı yaşıyor. Birilerinin canı yanacak.

7- Türkiye'den yeterli fındık piyasaya inmeyince büyük alıcılar şimdilik İtalya ve Gürcistan'dan ürün alıyor. Fakat, oradaki fındık alıcılara yetmeyecek, dünya üretiminin yüzde 65'ini oluşturan Türkiye fındığını almak zorundalar. Bu nedenle ya fiyatı yükseltip fındık alacaklar ya da üreticinin direncini kırmak bazı spekülasyon hareketlerle fındığın piyasaya inmesini sağlamak için çalışacaklardır.

Özetle, birçok üründe olduğu gibi fındıkta da fiyatlar yükselecek beklentisi ile ürün piyasaya sınırlı miktarda geliyor. Diğer ürünlerden farklı olarak fındık alıcılarda veya aracılarda değil, üreticide.

TMO'NUN FİNANSMAN SORUNU YOK

Piyasaya fındık arzının az olması nedeniyle Toprak Mahsulleri Ofisi'nde üreticinin getirdiği fındığı alıyor ve parasını ödüyor. Finansman sıkıntısı yaşanmıyor. Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürü Ahmet Güldal ile görüşmemizde Cumhurbaşkanı tarafından açıklanan alım fiyatlarının piyasa fiyatı olarak kabul gördüğünü ve tüccarın, alıcıların bu fiyatların altına düşmeden alım yaptığını söyledi. Güldal, Ofis olarak depo ve diğer altyapı hizmetlerinde ve finansmanda hiçbir sıkıntıları olmadığını kendilerine gelen fındığın tamamını aldıklarını, üreticinin fiyattan memnun olduğunu ifade etti.

Alaattin AKTAŞ

22 Eylül 2020

Fonlama GLP'ye dayandı, MB'nin hareket alanı kalmıyor

✓ Politika faizi yüzde 8.25, ortalama fonlama maliyeti yüzde 10-39; "sevimsiz" geç likidite penceresinin yüzde 11.25'lik faizine adım adım yaklaşıyor.

✓ Makul olan Merkez Bankası'nın 24 Eylül toplantısında kendisine yeni bir marj yaratması, alan açmasıdır. Yapar mı, göreceğiz...

Merkez Bankası olarak 2018 yılının mayıs ayında şu kararı veriyorsunuz:

"Benim politika faizim haftalık repo ihale faiz oranıdır. Duruma göre piyasayı bu faiz oranının 1.50 puan üstünde faizle gecelik olarak, gecelik oranın 1.50 puan üstünde faizle de geç likidite penceresinden fonlayabilirim."

Faizde dananın kuyruğunun koptuğu tarih 2018'in eylülü. Rahip krizine direnmeye çalışmışız ama iş işten geçtikten sonra faizi yüzde 24'e çıkarmak zorunda kalmışız... Yüzde 24, haftalık repo ihale faiz oranı, yani politika faiz oranı.

Soldaki grafikte görüyorsunuz; uzunca bir süre, grafikte iki değer olmasına rağmen tek çizgi oluşuyor; nedeni belli, politika faizi ile ortalama fonlama maliyeti aynı düzeyde. Çünkü Merkez Bankası, "Ben faizde sadeleştirmeye gittim, artık temel oranım haftalık faizdir" demiş ve buna uyuyor.

Ama duruma göre daha yüksek faiz uygulanması da mümkün. Nitekim dövizde bir kıpırdanma var ve Merkez Bankası 2019'un mart ayı sonu ve nisan ayı başında ve mayıs ortasında piyasayı haftalık repo ihale faiz oranından daha yüksek bir ortalamayla fonluyor. Bu fonlamada en fazla yüzde 25.50'ye çıkılıyor. Yani politika faizinin 1.50 puan üstüne. Bu da piyasanın haftalık repoyla değil, gecelik olarak fonlandığını gösteriyor.

Ortalama fonlama maliyetinin politika faizinden yüksek oluşması yaklaşık ikişer hafta sürüyor.

Şunu da göz ardı etmeyelim. Her ne kadar yüzdenin yüzde değişimini almak pek doğru değilse de yüzde 24 olan ortalama fonlama, yüzde 25.50'ye çıkarılıyor; yani 1.50 puanlık fark yüzde 6.25'e denk geliyor.

Ya şimdiki durum?

Bu yıla gelinceye kadar ortalama fonlama maliyeti haftalık repo faizinin iki kez üstüne çıkmış; onlar da kısa süreli olmuş ve iki oran arasındaki fark da çok açılmamıştı.

Oysa bu yıl son iki aydır çok farklı bir politika izlendiğini görüyoruz.

Merkez Bankası politika faizi olan haftalık repo ihale faiz oranını son olarak 22 Mayıs'ta düşürdü ve yüzde 8.25'e çekti. Para Politikası Kurulu'nun haziran ve temmuz toplantılarında faiz sabit tutuldu ve bu da gayet normaldi. Hem zaten faiz yüzde 8.25 olmakla birlikte ortalama fonlama maliyeti çok daha aşağıda oluşuyor; piyasa yapıcı bankalar eliyle piyasaya yüzde 8.25'in altında faizle fon sağlanıyordu.

Temmuzun ortasında, 16 Temmuz'da yüzde 7.34'lük ortalama fonlama maliyeti dip oldu ve sonrasında faiz yükselmeye başladı. 10 Ağustos'ta faizler eşitlendi ve sonrasında ortalama fonlama maliyetindeki tırmanış hızlandı.

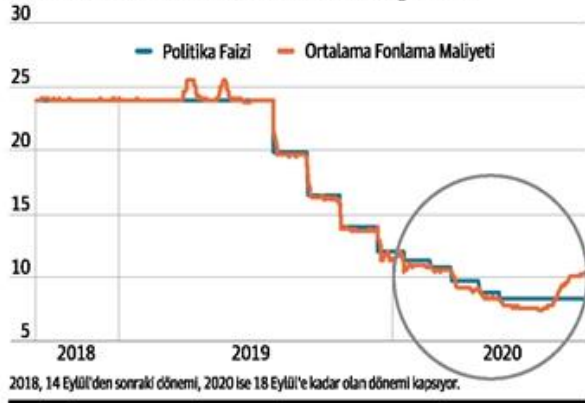
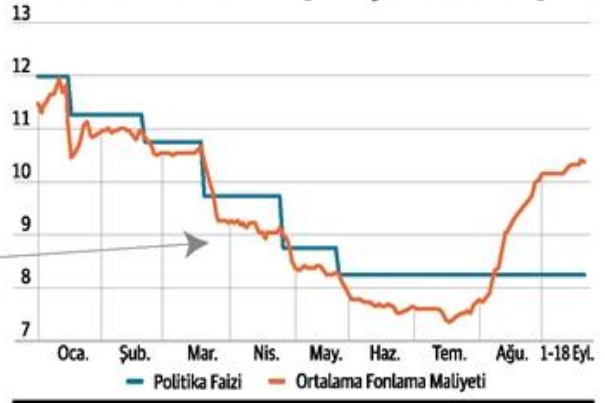
Artık "politika faizi" denilen faiz önemini yitirmiş; politika, ortalama fonlama maliyetiyle belirlenir olmuştu.

18 Eylül itibarıyla ortalama fonlama maliyeti yüzde 10.39 düzeyinde. 17 Eylül'de yüzde 10.41'lik gerçekleşme olduğunu da hatırlatalım.

Politika faizi yüzde 8.25, ortalama fonlama maliyeti yüzde 10.39. Aradaki fark 2.14 puan. Yüzdenin yüzdesini alarak farkı başka bir gözle görelim; fonlama maliyeti politika faizinin yüzde 26 üstünde.

Geçen yıl yüzde 6 olan fark, bu kez yüzde 26'yı bulmuş durumda.

Üstelik ortalama fonlama maliyetinin politika faizinin üstünde oluşması birkaç haftalık bir uygulama da değil; bu durum tam kırk gündür sürüyor, bu da otuz işgününe denk geliyor.

Merkez Bankası faizinde son iki yıl (%)**Merkez Bankası faizinin yaklaşık ilk dokuz ayı (%)**

GLP her gün kullanılır oldu

Merkez Bankası uzun bir aradan sonra 24 Ağustos'ta geç likidite penceresinden 1 milyar liralık fonlama yapmıştı. Bir süre ara verilen bu kanaldan fonlama yeniden ve daha yüklü miktarda başladı.

Geç likidite penceresinden yüzde 11.25 faizle 14 ve 15 Eylül'de 14'er milyar, 16 Eylül'de 4.9 milyar, 17 Eylül'de 8.8 milyar ve 18 Eylül'de 9.4 milyar liralık fonlama yapıldı.

Geç likidite penceresi, bankacılık sistemi için sevimsiz bir kanal. Buradan para kullanmak durumunda kalan bankaya pek iyi gözle bakılmaz. Ancak, şu soru önemli; bankalar çaresiz kalıp mı buradan fon kullanıyor, yoksa Merkez Bankası diğer kanalları kapatıp bankaları çaresiz mi bırakıyor?

Bu koşullarda Merkez Bankası ne yapar?

Mevcut durumda politika faizi yüzde 8.25, gecelik faiz yüzde 9.75, geç likidite penceresi faizi yüzde 11.25. Ortalama fonlama maliyeti de yüzde 10.40 dolayında.

Şimdi, ortalama fonlama maliyeti gelip geç likidite penceresi faizi olan yüzde 11.25'i zorlamaya başlarsa Merkez Bankası ne yapacak?

Yüzde 8.25'i sabit tutarak yüzde 10.40'a kadar geldik, önemli bir marjı kullanmış olduk. Artık yeni marj yaratmak gerekmiyor mu?

Makul olan Merkez Bankası'nın yeni bir marj yaratması, kendine yeni bir alan açması ve oluşabilecek sarsıntılara karşı elini güçlendirmesidir.

24 Eylül Perşembe günü bu konuda Merkez Bankası'nın ne düşündüğünü göreceğiz.

Abdulkadir Selvi

aselvi@hurriyet.com.tr

Akşener ile Demirtaş kahvaltı masasını kurdu mu?

22 Eylül 2020

İYİ Parti, koronavirüs önlemlerine dikkat eden bir kongre yaptı.

Meral Akşener, genel başkanlığa oybirliğiyle yeniden seçildi. Ama partide bir fay hattı kendini yeniden hissettirdi.

İYİ Parti kongresini Meral Akşener'in yeni açılımı ve partide yaşanan "güç mücadelesi" açısından değerlendirmekte yarar var.

KAPIYI ARALADI

İYİ Parti Genel Başkanı Meral Akşener'in kurultay konuşmasında Kürtlere ve Zazalara yönelik mesajı dikkat çekiciydi. Akşener, aynı cümle içinde Alevilere de sinyal gönderdi. Ama eski HDP Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş'ın kahvaltı çıkışı ile başlayan süreç olması nedeniyle Kürtler ve Zazalarla ilgili bölüm ön plana çıktı.

Demirtaş, "Mesela ben dışarıda olsaydım bir sabah Başak ile birlikte Meral Hanım'ın kapısını çalar ve 'Kahvaltıya geldik' derdim" demişti. Daha önce "HDP'yi, PKK'nın yanı başında, uzantısı olarak konumlandırıyoruz" diyen Meral Akşener'in yanıtı merak ediliyordu.

Akşener, kahvaltı talebini geri çevirmedi. "Güneydoğu'da şöyle bir gelenek var, kan davalınız bile olsa kapınızı çaldığı zaman içeri alırsınız" sözleriyle kapıyı aralamıştı.

KÜRT VE ZAZA VURGUSU

Akşener kurultayda "İYİ Parti'yi, iki yumruk arasına sıkıştırılan, bu vatanın has evladı Kürtler kurdu, Zazalar kurdu" mesajıyla Kürt ve Zaza seçmenlere sıcak mesajlar gönderdi. Akşener'e yakın isimler bu sözleri 'Türkiye olarak biz bir bütünüz'demek için sarfettiğini söylüyorlar ama bir de madalyonun öteki yüzü var.

Akşener'in bunca söz arasında Kürt ve Zaza vurgusu yapmasını siyasi konjonktür ışığında değerlendirdiğimizde kahvaltı masasının iki ayağının kurulmakta olduğunu görüyoruz. Akşener bir yandan Kürt seçmene sıcak mesajlar gönderiyor, diğer yandan milliyetçi ve ulusalcı refleksleri güçlü olan İYİ Parti seçmenini hazırlıyor, bir yandan da partisini 'millet ittifakı'na göre dizayn ediyor.

ÖNCE KILIÇDAROĞLU, SONRA AKŞENER

CHP ile İYİ Parti kurultayları 2 ay arayla yapıldı. CHP'yi 'millet ittifakı'na göre dizayn eden Kılıçdaroğlu'nun, "Dostlarımızla iktidar olacağız" sözü kurultaya damgasını vurmuştu. Abdullah Gül'ü ortak cumhurbaşkanı adayı gösterme konusunda partide büyük bir direnişle karşılaşan Kılıçdaroğlu, kurultayda CHP'yi "dostlarına" göre şekillendirdi. İYİ Parti'nin kurul sürecinde milliyetçi söylemleri ön plana çıkaran, zaman zaman da merkez sağa göz kırpan Akşener, bu kurultayda İYİ Parti'yi 'millet ittifakı'na göre şekillendirdi. Akşener, Kürt ve Zaza vurgusuyla "Millet ittifakında HDP varsa biz yokuz" şeklinde çıkışlar yapan İYİ Parti yönetimini de hazırlamış oldu.

2023 AÇILIMI

Bu kurultayda İYİ Parti'yi 2023 seçimlerine götürecek olan kadrolar belirlendi. Ancak sadece kadrolar değil, söylem de ortaya çıktı. Akşener, İYİ Parti'yi milliyetçi tonları ağır basan bir parti olmaktan Kürt sorunu ve Zazaların taleplerine de açık olan bir çizgiye çekti. Tabii bu söylem sadece kurultay salonunda mı kalacak yoksa Akşener'in konuşmalarında ve İYİ Parti'nin politikalarında da kendini gösterecek mi? Önümüzdeki günlerde dikkatle izlememiz gereken bir noktayı oluşturuyor.

İYİ Parti demek, Meral Akşener demek. O nedenle Akşener'in mesajları ışığında İYİ Parti'nin yeni süreçteki yerini millet ittifakının içi ve CHP ile HDP'ye de kapalı olmayan bir yere konumlandırı.

AB ZİRVESİNDEN YAPTIRIM ÇIKAR MI

RUMLARIN 24-25 Eylül tarihleri arasında yapılacak olan AB zirvesinden Türkiye'ye yaptırım kararı çıkması için çabaları var. Rumların arkasında Macron ve Miçotakis'in silüetini görmemek mümkün değil.

1979 yılında Rumlarla birlikte Türkiye de AB'ye üyelik için davet edildiğinde elinin tersiyle iten Ecevit'in ne kadar uzak görüşlü bir lider olduğunu bir kez daha anlamış bulunuyoruz. Neyse, bugüne dönecek olursak, AB içinde "Rumlar istedi diye Türkiye gibi önemli bir ülkeyi kaybetmeyelim" diyenler de var. Almanya Başbakanı Merkel gibi. AB zirvesinden çıkacak kararın ipuçlarını bugün yapılacak olan üçlü zirvede anlayabileceğiz. Cumhurbaşkanı Erdoğan, Almanya Şansölyesi Merkel ve AB Konseyi

Başbakanı Michel iki ayaklı bir zirve gerçekleştirecekler:

- 1- Türk-Yunan gerginliği.
- 2- Doğu Akdeniz.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Yunanistan'la gerginliğin giderilmesi için diyalogdan yana bir tavır koyacak. Ayrıca Doğu Akdeniz'deki kaynakların adil paylaşımını gündeme getirecek. O açıdan elimiz güçlü.

Sizi buradan 6 Ağustos'a götürmek istiyorum. 6 Ağustos'ta Malta'da Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu ile AB Yüksek Komiseri Borrell'in Malta'daki görüşmesi bir arka kapı diplomasisine dayanıyor. 7 Ağustos'ta Türkiye ile Yunanistan arasında istikşafi görüşmelerin başladığının açıklanması planlanıyor. Bu planı AB mutfağında Merkel pişiriyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Miçotakis onay veriyor. Diyalog zeminini oluşturmak için Merkel'in talebi üzerine Oruç Reis gemisi limana çekiliyor. 7 Ağustos'ta Yunanistan, Mısır'la anlaşmaya varınca Merkel şok oluyor. Borrell, "Beni buraya anlaşmaya gönderirken neden bundan söz etmediler" diye tepki gösteriyor.

Yeniden AB zirvesine dönecek olursak, AB zirvesinden çıkacak üç karar Türkiye açısından kritik olabilir.

- 1- Türkiye ile katılım müzakerelerini sonlandıracağız.
- 2- Türkiye ile müzakereleri askıya aldık.
- 3- Gümrük Birliği'ni askıya aldık.

Bunlar canımızı acıtacak kararlar olur. Ama üçüne de ihtimal verilmiyor. Enerji Bakanlığı'ndan bazı isimlere yaptırım getirilmesi, Katılım Ortaklığı Fonları'nın kesilmesi, AB Yatırım Bankası'nın Türkiye'ye kredi akışına kısıtlamalar getirmesi gibi kararlar bekleniyor.

AĞIR YAPTIRIMLAR BEKLENMİYOR

Peki ağır bir yaptırım bekleniyor mu? Beklenmiyor. Bir diyalog havasının oluşması için çaba gösteriliyor ama Yunanistan ve Fransa'nın bu tutumu olduğu sürece bir süre sonra yeni bir krizin patlak vermesi de göz ardı edilmiyor.

İktisat politikalarında körlük

Esfender KORKMAZ

22 Eylül 2020

Çin'de 1983 yılında yuan aşırı değerli idi... Bir dolar 2,8 Yuan'dı. Yuan aşırı değerli olduğu için, ithalat daha ucuz, ihracat daha pahalı idi. Çin bunu fırsata çevirdi ve Yuan cinsinden daha ucuza geldiği için yatırım malı ve teknoloji ithal etti. Üretim altyapısını oluşturdu. Üertime geçince bu defa ihracatta rekabet gücünü artırmak için Yuan'da devalüasyonlar yaptı. 1993 'te bir dolar 5,32 Yuan idi. 1994 t , **"döviz sisteminde reform yapıyorum"** diye bir devalüasyon daha yaptı ve 1 dolar 8,7 Yuan oldu. İhracatını artırdı. ABD; Çin'i **"para Manipülatörü"** olarak ilan etti.

Bizde de 2004 yılından başlayarak 2013 yılı ortalarına kadar TL aşırı değerli idi. Hatta Merkez Bankası 2003 yılı ve TÜFE bazlı reel kur endeksine göre 2007 yılında TL yüzde 28 daha değerli oldu. Bazıları bir dolar bir TL olacak diyordu. Ancak biz akıl tutulması yaşadık. Bu fırsatı ucuz yatırım malı ve teknoloji ithalatı için kullanamadık. Aramalı ve tüketim malı ithal ettik. Bu dönemlerde Toplam ithalat içinde Yatırım malı yüzde 12-14 arasında, aramalı ve hammadde yüzde 73-75 arasında ve tüketim malı da yüzde 13 dolayında oldu.

Aslında TL cinsinden ithalat malları ucuza geldiği için, enflasyonu çözebilirdik. Yapamadık... Çünkü, düşük verimlilik, hantal bürokrasi, kamu kaynaklarının etkinsiz kullanılması nedeni ile enflasyon kronik yapı kazanmıştı.

Sonuçta o dönemde yatırım yapamadığımız için bir yandan sanayisizleştik, bir yandan da üretim ithal girdiye bağlı bir yapı kazandı.

Çin yaptı, biz neden yapmadık? Ya siyasi hesaplar ağır bastı veya akıl edemedik.

2007-2009 arasında Prof. Dr. Nazım Ekren ekonomiden sorumlu başbakan yardımcısıydı. Muhalefet olmamıza rağmen bizimle de istişare ederdi. Yatırımların artırılması için ne kadar gayret sarfettiğini de biliyorum. Ama Ak Parti tutmadı. Bir yıl 8 ay başbakan yardımcılığı yaptı. Devam edemedi. Öncesinde İMF vardı. Sonrasında da ekonomi işletmecilere ve Finansçılar geldi. İşletme anlayışı devleti de özel işletme gibi görür. İyi işletmeci olabilir ve fakat devlet yönetiminde, iktisat politikalarında sosyal fayda ve maliyet hesabı yapmak ve politikaları bir plan içinde orta ve uzun dönemli oluşturmak önemlidir. Çin uzun dönemli baktı, biz günübirlik baktık.

Aslında sorunlar 2001 krizinden sonra İMF' nin önerdiği dalgalı kur sistemi ile oluştu. İMF ' 1999 yılında sabit kur politikası önermişti, 2001 krizinden sonra bunun tam 180 derece tersi dalgalı kur politikası ve ayrıca tam serbest kambiyo rejimi istedi. 2001 koalisyon hükümeti ve sonra gelen AKP hükümeti tam teslimiyet gösterdi. İMF' hakemi Kemal Derviş kahraman oldu. Dervişle çalışan bürokratları muhalefet kaptı. Ak Parti hükümeti hala bile ne olup bittiğinin farkına değil, ya da dalgalı kur politikasına bilerek devam ediyor.

Oysaki dalgalı kur yerine kontrollü kur sistemi uygulamış olsaydık;

- * İthalata bağımlı bir üretim yapısı oluşmazdı;
- * Büyüme oranı birkaç puan düşük kaldırdı ve fakat sürdürülebilir olurdu;
- * Dünyanın en kırılgan ekonomisi olmazdık;
- * Erken sanayisizleşme sürecine girmezdik;
- * 2019 sonuna kadar 474,5 milyar dolar cari açık vermezdik;
- * Dış borcumuz olurdu ve fakat 450 milyar dolar olmazdı;
- * Orta gelir Tuzağına takılmazdık.

Çin bu gün yine politika değiştirdi. Artık yabancı sermaye ihraç ediyor. İçerde de kendi sermayesini kullanmaya geçti. Çinde asgari ücret 400 dolara çıktı. Yabancı sermaye yatırım yapmak için istikrarlı yeni ülkeler arıyor. Hindistan'a gidiyor.

Geçmişteki yanlışları bırakıp, bu gün akıllı davranırsak, hukuk ve demokratik düzeni kurarsak, güven oluşturabilirsek, ciddi yatırım yapacak ve istihdam yaratacak yabancı sermayeyi çekebiliriz. Çin gibi bu yolla sermaye birikimi sağlayabiliriz.

İbrahim Kahveci

Ekonomik bozulmadan da ağır

Ekonomide bir finansal gösterge olarak dolar dün 7,60 liranın üzerinden işlem gördü.

1 avro ise 9,0 lira sınırına dayandı.

Asıl mesele finansal göstergeler değildir.

Ekonomide temel sorun iş piyasasıdır. Kurlar yükselirken çarklar dönüyorsa, yatırım ve istihdam sağlanıyorsa sorun çözülebilir.

Hem kurlarda yükseliş hem de işgücü piyasasında kayıplar varsa asıl o zaman sorun var demektir.

Hani hem enflasyon hem de durgunluk durumuna stagflasyon deniliyor ya, onun gibi bir şey diyelim.

Bugün ülkemizde yatırımlar 2015 yılından beri gerileme sürecinde. Bunun anlamı şudur:

Fabrikalarda mevcut kapasite bitince artan nüfusa iş imkânı maalesef çok daha sınırlı olacaktır.

Kimse evladına parlak bir iş beklemesin. Anlayacağınız bu düzende o iş biraz zor.

Yatırımlar ek istihdam açısından hayati önem arz eder. O nedenle gelecek beklentinizi düşürmenizi sağlam delille bitirin diyorum.

Hayale kapılmayın...

Yatırımların azalması ile zaten 2015 yılından beri yüksek işsizlik oranları ile karşı karşıyayız.

Toplumda krediye dayalı tüketim ile bu sorun çok fazla hissedilmemiş olabilir. Evet, tüketiyoruz ama hanemizde gelir olarak değil, borç birikimi olarak yaşam sürüyoruz.

Kısaca ekonomide BUNALIM aşaması 2015 yılında zaten başlamıştı. Bunu bir kenara not düşelim.

***

Mayıs 2016'da kur hareketlerinde de emsal ülkelerden koptuk. Yüzde 49 oy oranlı Başbakanı yüzde sıfır oy oranlı Başbakanla değişince giden demokrasi soframızı da etkilemeye başladı.

Özellikle OHAL döneminde sadece FETÖ için kullanılacağı açıklanan KHK'lar tüm yönetime yayılınca, kıtlık da yayılım gösterdi. Finansal dalgalanma sertleştikçe dalga boyumuz da uzadı durdu.

Nihayetinde 'Can bedenden çıkmadan Papaz ülkeden çıktı' ama olacak olan da olmuştu. 2015'te başlayan bunalım; 2016'da başlayan finansal dalgalanma, nihayetinde 2018 ortasında reel kriz olarak kapımızı çaldı.

Zaten yüksek olan işsizler hanesine 2,6 milyon daha işini kaybeden yeni işsiz eklendi. Artan nüfustan gelen işsizlerle beraber toplam geniş tanımlı işsiz sayımız 7 milyonu bile geçti.

Bu yıl pandemi de eklenince çifte kriz yaşamaya başlayan ekonomide, geniş tanımlı işsizlik oranımız yüzde 30'lara geldi.

Ama asıl mesele de bu değil.

Bir kere ekonomide şu an yaşadığımız BUHRAN nesil olarak görmediğimiz bir durum. Şu an iş hayatında bulunan hiç kimse böyle bir ekonomik tablo ile karşılaşmamıştı.

Ama asıl tehlike gelecekte...

Geleceğimiz bugün yaşananları bize mumla aratacak boyutta.

Hazine Garantili Müteahhitler 84 milyonun onlara çalışmasını bekliyor. Alacakları dağ gibi biriktikçe birikiyor.

Yatırımsız, istihdamsız, kazançsız bir ekonomi.

Ama büyük tehlike bu tablo da olamaz.

Yakında yaşlı bir nüfus olacağız.

Genç nüfus azalıyor. Kadın doğum oranı 1,8 gibi muazzam düşük seviyeye indi. Nüfus kendini yenileyemiyor. Ekonomik tablo evlenmeyi ve evlat sahibi olmayı hayli zorlaştırdı.

Zaten bu tabloda hangi evladımıza nasıl bir gelecek bırakacağız?

Bütün bu tablo ciddi bir yokluk ortamını işaret ediyor.

Ülke olarak belki de daha büyük sorunumuz ekonomi bile olmayabilir. **Bugün devlet işleyişinde kurumsal akıl ve kurumsal yapılarımızı kaybediyoruz.**

Parayı kazanabiliriz ama kaybettiğimiz kurumlarımızı ve kurumsal aklımızı zor kazanırız.

O nedenle diyorum ki; ekonomide yaşadığımız sorunlar ne kadar ağır olduğunu görüyoruz. Hele yaşanacak sorunların ağırlığını da tahmin edebiliyoruz. Ama Devlet olarak, Ülke olarak kaybettiğimiz değerlerin yanında ekonomik sıkıntılar bile hafif kalabilir.

Durum gerçekten çok ciddi. Umarım azıcık akıllı-fikri olan Ülke geleceğini kendi geleceğinden ayırarak siyasi kararlarını verebilirler.

Bu devlet bu yıkımı yaşarken size soracaklar: Sen nerede yer aldın? Duruşun neredeydi?

22 Eylül 2020, Salı

BAŞYAZIMEHMET BARLAS

Cumhurbaşkanı Erdoğan'a saldıran Yunan paçavrası Türk adaleti önünde

Gazete kimliği ile yayınlanan Yunan paçavrasının Cumhurbaşkanı Erdoğan hakkındaki ahlaksızca başlıklarına karşı izlenecek en doğru yol, bu paçavranın sorumlularını hukuk önünde hesap vermeye çağırmaktır. Nitekim Türkiye de bu yolu izledi.

Mahkeme önündeler

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, Cumhurbaşkanı Erdoğan'a hakaret içeren manşeti nedeniyle Yunan Dimokratia gazetesi hakkında soruşturma başlattı. Başkan Erdoğan'ın görselinin yer aldığı kapağa, alçak ifadeler ve ağır küfürler yazılmıştı. Haberin içinde de ağır hakaretlerin barındığı ifadeler yer almıştı. Bu girişimin sonucunda bu gazete hakkında bir mahkumiyet çıkarsa, Türkiye sorumluların yakalanmaları için kırmızı bülten çıkartarak, bunların Türkiye'ye iadelerini Interpol'den isteyebilir. Fiiliyatta bu mümkün olmasa bile, sözü edilen Yunanlıların huzuru kaçır ve yurt dışı seyahat etmekten korkar hale gelebilirler.

Gül mektup gönderdi

Tabii işin bir de uluslararası ilişkileri ilgilendiren yanı var. Dün Adalet Bakanı Abdulhamit Gül, Dimokratia gazetesinin Erdoğan'a hakaret içeren ahlaksız manşetinden dolayı Yunanistan Adalet Bakanı Tsiras'a mektup gönderdi. Edinilen son dakika habere göre; Gül mektupta; "**Barışçıl niyetlerle hiçbir şekilde bağdaşmayan bu ahlaksız ve utanmaz hareketi en şedit şekilde kınıyor, kabul edilemez buluyorum.**" ifadelerini kullandı. Daha önce de Yunan hükümet sözcüsü söz konusu gazetenin yayınlarını kınadıklarını açıklamıştı.

Görüşmeye devam

Bu arada Yunanistan Hükümet Sözcüsü Stelios Petsas, düzenlediği basın toplantısında Doğu Akdeniz'de Atina ile Ankara arasında artan gerilime dair açıklamalarda

22.09.2020

bulundu. Petsas, Yunanistan'ın Türkiye ile deniz yetki alanları konusundaki müzakerelerini sürdürmeye yakın olduğunu söyledi. Yunan Sözcü, **"İstikşafi görüşmeleri devam ettirmek üzereyiz. Ancak bu duruma ne kadar yakın olduğumuz her iki tarafın, yani Yunanistan ve Türkiye'nin tutumuna bağlı. Şu anki duygu iyi"** ifadelerini kullandı.